

romok közé hatolt életmenteni, a pap, az apáca segített, vigasztalt. S a szocialista elveken felnőtt nép? Kancsal szemmel és fanyar szívvel nézte annyi millió értékű nemzeti vagyon pusztulását és... rabolt.

Örök szégyene ez annak a lelketlen iskolának, mely rabló módjára vallásából törekszik kifosztani a vezetésre szoruló népet.

Faluban sem maradt az új apostolok munkája eredmény nélkül.

Nem régen a székesföld egyik részében kelleit hivatalosan megfordulnom. Épen azon részen vitt át útam, hol legnagyobb a vallások tarkasága. Mondhatom, előkelő útitársaim voltak. Egyik a közigazgatás elsőrangú állásából, egy másik meg a bírói karból.

Természetes, hogy a nép ügye, valóságos élete, községi viszonyai voltak beszélgetésünk tárgyai. Hiszen egyen kívül a nép fiaiból kerültünk ki, az az egy is pedig állandóan a nép között él, ősei, maga egygő lettek vele.

A községi élet iránt érdeklődtünk.

Biz ez elszomorító, amit kivált a katolikus községekről hallottunk.

Nincs egyetértés, nincs vezető, aki helyesen irányítaná, családi érdek szerint csoportosulnak, széthúznak, még a saját javukat közvetlen célzó közigazgatási törekvéseket is (minő például a községi építkezés tűzrendészeti szempontból való helyes intézése, fásítása stb.) kijátszani, megbénítani, eredménytelené tenni igyekeznek, falúvégi látókörű szájas akadémikusokkal önérdék hajbászó vezetőik szava szerint. A vagyonosodás nem is halad, a jólét megcsappan, közügyekért lelkesedni nem tudnak, nem haladnak.

Hát a vallásos élet, közérköles hogy

hangú bősök, kik a fehér asztal mellett a föld legelső fiaí vagytok, kik gúnyosan nevettek akkor, a midőn hitről és erkölcsről beszélünk, miért nem álltok elébe e szörnyű pestisnek, mely Magyarország régi, keresztény és becsületes erényeit maholnap kipusztítja és hazánkat a külföld úgy tünteti föl, mint amely már megérett arra, hogy az erkölcsi kloákába belefúljadon.

Nem veszitek észre, hogy akiknek oly ekasztázissal tapsoltok, azok ma-holnap a magyar nemzet lélek sírját assák meg??

A komoly lelkiüetű magyarról kieszelt léhaság hitvány gyümölcsötletői ellen sikra kell szállanunk még akkor is, ha az a művészet köpönyegét veszi magára, mert a jó hazafiak minden, az ország önállóságának és jóllétének előmozdítására irányuló törekvése hasztalan munka marad mindaddig, míg a kasszadarab író Bródi-kat meg nem zabolázzák. Hogyan is mondja csak a Germania? „Ha az emberek mind olyan hitványak, züllöttek és gyalázatosak”, amint Bródi A tanítónő-ben feltünteti, „akkor — ó édes Ausztriám!” Akinek egy szemernyi esze van, ebből sokat tanulhat.

áll? Itt még szomorubb, s mondhatom eléggé megszegyenítő volt, mit megtudtunk.

A bűnügyi statisztika növekedik és serpenyője épen a kath. vidéki községek felé süllyed le itt is.

A nem kath. községekben, főleg a szászoknál rendezett faluk, egyetértés, összetartás a közügyekben, jólét, — a többi felekezeteknél is szintén jobban állanak, mindkét tekintetben.

Az okát is kutattuk. „Hát az elmardottság”, „a havasalján laknak, erdőn, mezőn nőnek fel”.

Én Istenem, be másképen kellene ennek lennie, ha az erdőn nőnek is fel! A katolikuskak kellene előljárni mindenben, s az kullog leghátul. Ez így bizony nem jól van.

Vigilek, őrei, pásztorai a nyájnak, ébredjétek!

Hiába! Megváltozott a világ, új élet kezdődött, új munkát, intenzivebb munkát, külterjesebb munkát kívánó élet.

Ura k vagyunk a nép közt, urai vagyunk népünknek. Munkások legyünk! Ne várjuk, hogy ők jöjjenek hozzánk. Mi menjünk hozzájuk. Lám, a szocialista vezérkar kiadja a jelszót, az összes vezetők, az összes intézők ellepik a táborot, összegyűjtik, tanácskoznak, szórják a konkoly magot. A fúrge filléres ujságokat csak úgy öntik falura is a nép közé, s a nép mobón nyeli-falja. Mindennap nyeli, mindennap falja. Ugyanazt. Megcáfolni? Senki meg nem cáfolja. Nem csoda, ha utoljára elbódul. Ott hagyja a templomot, nem megy a gyónószékhez, hanem megy a korecsmába, hol mindég ott van, aki a konkolyt hintse, a hazugság evangéliumát terjessze.

Egy-egy kövér falat a papi erőszakoságról, stólavisszaelésről, temetés megtagadásról, a kiváltságos osztályok túlkapásairól, önérdék hajbászásról, s a szocializmus jóakarataról, áldásairól, mindég csak kijut. Hogy mindez hazugság, nincs, aki megmondja. S hogy falja ezt az alkóhol által józan itéletétől megfosztott munkás, iparos, felesperedő legény! S hogy ez mily munkát végez az ő lelkében, s a községben, s a nép életében és erkölcsében! Azt mindenki látja, nem kell festeni.

Bezzeg az árendás, a pálinka boltos ugvanacsak nyúzhatja a szegény népet! Arról a kath. ujságokban bizony édes kevés jut. Nincs, aki megírja?

Nem jut idő rá azoknak, kiket a tudósítás köteleessége illetne.

Nem, ha mi még mindég azon a régi naiv szemüvegen át nézzük a dolgokat, a köleességet, melyen keresztül ezeltört 50 évvel nézték, s századokig néztük.

Ma más szemüveg kell! Amely megmutatja a vezetőknek, hogy mit tesznek az ellenség vezetői. Aztán árok ellen árkot, torpedó ellen torpedózuzót, gyűlés

ellen gyűlést, hír ellen hírt, ujság ellen ujságot s mindenek felett ügyeik iránt mélyeséges szeretetet, tévedéseik ellen kifogyhatatlan türelmet, s vezetésükben kitartást egész a lankadásig!

Ne urak legyünk, legyünk munkások, hiszen azoknak küldött földesurunk, mikor az ő szőlőjébe fel-fogadott. De szocialista munkások! Ne csak templomi munkások, ne csak iskolai munkások.

Ha így lesz, akkor minden jól lesz. Akkor új élet virul a templomban, a gyónószékben, a községben, a gyárban, új statisztika a törvénszéknel.

A régi jó erkölcsök térnek be az új erkölcsök helyett az új életbe, s azt melegük, a mai gyűlölködés helyett szelidséggel, szeretettel, a mai önhaszonlesés helyett önzetlenséggel tölti be. Fel tehát vigilek! Fel tehát pásztorok! Új életre!

(I.)

A lelkipásztor és a modernizmus.

Irta: Kovács Mihály plébános.

Minden időnek, minden kornak meg van az ő vészes szellemi áramlata. A szabadságra teremtett ember függetleníteni akarja magát teljesen; kutatásaiban, törekvéseiben határt, korlátot nem akar ismerni. Így csakhamar elhagyja, megveti a természetfölötti isteni világosság fényét és a büszke, gyarló emberi ész halvány, pislogó mecsvilágával akar Isten és a természet titkaiba behatolni. Megveti, lekicsinyli a világ szellemóriásainak az égi kegyelem segélyével a művelődés oltárára hozott áldozatait és új alapra helyezkedve e földön akar örökboldogságot teremteni a nyomorgó emberiség számára. A szabadságra büszke emberi ész küzd, fárad jobboldoz méltó törekvéssel s hogy tévedéseiben következetes legyen, tagad mindent, mi egy örökkévaló Isten eszméjére vezet; ellent mond mindennek, s mi a lélek halhatatlanságának és az örökéletnek gondolatára hívja fel az embert.

Jézus csalhatatlan egyháza kétezer év óta küzd e vészes szellemi áramlattal. A régi pogányság szellemi sötéttségét alig oszlatá el az isteni tudomány fényével, csakhamar új, modern pogányság törekvéseivel találta magát szemben. Harc, küzdelem tehát egyháznak élete. Harcol, küzd ma is. Küzd nemcsak külső, de belső ellenségekkel is, kiket anyai keblen ápolva nevelt. Saját gyermekei lettek az egyház mai ellenségei, kik a modern tudomány fegyvereivel támadják a jó édes anyát s így egy vészes szellemi iránynak — a modernizmusnak adtak életet.

De hát mi is az a modernizmus? Nem egyéb, mint szellemi törekvés arra, hogy a teteles isteni kinyilatkoztatás örök igazságait a divat es időszerűség kívánalmái szerint alakítsa; törekvés arra, hogy a katholicizmus a modern világszellemmel összhangzó, megegyező legyen és a tudomány a hitben kifogásolni valóra ne találjon.

E vészes törekvés kárhuzatos eredményét X. Pius szentséges atyánk korán előre látta s azért a „Pascendi dominici gregis” című enciklikájában a legfőbb egyházi tekintély apostoli szózatát intézi a világegyház híveihez és papságához. Különös nyomatékkal szól a papsághoz s atyai bölcsességgel rámutat arra, hogy első sorban a papság köteleessége az egy-

ház tanainak épsége fölött való örködés és annak „a hitetők”, hasztalan beszédük és a „tevélyhirdetők” ellen való megvédelmezése. Figyelmeztet a modernizmus halállal fenyegető veszélyére s inti a papságot, hogy több energiával, nagyobb odaadással küzdjön e belső ellenséggel szemben, mint a mennyt a külső igényel, mert a külső ellenség csak mint a vihar tépi az egyház fájának lombjait, vagy csak mint a tolvaj lenyesi ágait: ez pedig — a modernizmus — mérget akar az egyház fájának gyökerébe, rostjaiba vinni, hogy annak törzsét ágaival együtt elhervassa és életét végképen kiölje. Be akarja vinni a természetfölötti életnek gyökerébe — a hitbe — a tévelyt, hogy ennek mérgével a lélek természetfölötti életet kioltsa.

Nemcsak Szentséges Atyánk parancsa, de különösen hivatásunk érzete kötelességünkbe teszi nekünk lelkipásztoroknak, hogy korunk e vészes szellemi áramlatával szemben felvegyük a harcot és Isten kegyelme és tehetségeink minden erejének felhasználásával küzdjünk a ránk bízott lelkek megmentése- és üdvösségeért.

Azonban midőn ezt tesszük, nem szabad elzárkózunk a modern kultúra elől. Hisz az egyház a modern szellemi haladásnak soha sem volt ellensége, sőt teljes szívvel üdvözli azt, mint az Isten által haladásra teremtett ember produktumát. Nekünk papoknak hivatásunk tiltja, hogy a maradiság, az úgynevezett sötétség emberei legyünk. Arra kell törekednünk, hogy az egyház valamint sokáig egyedüli letéteményese volt a tudománynak és kultúrának: úgy a modern világban is az igazi műveltség és haladás zászlóvivője, fényszórója legyen. Ma midőn az egyház kezéből a műveltség, a kultúra zászlóját ki akarják ragadni; midőn korunk egyes lángelméinek szívét nemes ideálok után epedő vágy feszíti; ma midőn az emberi szellem óriás-erőt fejt ki a boldogulás kérdésének megoldásában; nekünk — az egyház szolgáltnak — nem szabad kétezer éves multunk dicsőségén pihennünk, nem elég a kultur-törekvésekkel szemben a negatív védőszekert használnunk, nem szabad elzárkózunk. Munkát vár tőlünk az egyház, munkát a világ, az emberi társadalom. Munkálkodniuk kell a pozitív munka energiájával a valóságos élet művelésében, a nemes erkölcsök fejlesztésében. Meg kell mutatnunk, hogy a kor kulturális igényei elől nem zárkózunk el, sőt hitünk igazságait a modern ember szívéhez is közel tudjuk vinni és erkölcsi érzésünket a művelődés és nevelés terén úgy tudjuk érvényesíteni, hogy isteni vallásunk praktikus jellegét még ellenfeleinknek is kell ismerniük.

A lelkipásztor munkatere: a templom, iskola és a társadalom, miért is e három téren kell a modernizmus tévtaival szemben a harcot felvinnünk.

I.

V o s e s t i s l u x m u n d i. Ti vagytok a világ világossága. Így szól Jézus hozzánk, lelkipásztorokhoz. Ámde a világosságnak tiszta fényt kell szórnia a tárgyakra, hogy azok teljes valójukban láthatók, felismerhetők legyenek. A papnak tehát kötelessége, hogy a hit igazságait oly fényben állítsa a hívek lelki szeméi elé, hogy azok a kegyelem erejével megrögződjenek a lelekben. E v e g b ő l e l ő s z ő r b e n s ő, i n t e n z i v h i t e t k e l l t e r e m t e n i h i v e i n k s z i v e b e n. Hitünk igazságairól a Káté alapján úgy kell a szövegről beszélni, hogy azok a legegyszerűbb hívőnek lelkében is gyökeret verjenek. Ezt X. Pius, szentséges atyánk is sürgeti. Ő elítéli a sallangos, csak a szívhez szóló, formai szépségében ékeskedő, subtilis, egyházi beszédet, melyben a szónok többnyire a saját egyéni

kultuszát célozza és ezzel szemben azt kívánja, hogy érthető világossággal az észhez szóljunk s szükséges bizonyítékok alapján hitbeli meggyőződésre vezessük híveinket. Meltán és jogosan kívánja ezt Szentséges Atyánk. Mert be kell ismernünk, hogy a hitetlenség a liberálisizmus által teremtett modernizmus felé törekvés káros hatása alatt nem nyögne ma népünk, ha igazi, benső intenzív hitét ápolva, a vallás igazságait el nem feledte volna.

Hitbeli meggyőződést kell teremtenünk s nem szabad meglegednünk azzal, hogy a vallás csak a szív érzelme legyen. Mert az érzellem, a behatások szerint alakul s így csakhamar a lélek útvesztőjébe viszi az embert, hol a lélek a modernizmus polipkarjai közé kerül. Ez pedig azt tanítja, hogy az istenség eszméje az ember szívéből fakad, anélkül hogy tárgyilagos ideálja volna és nyíltan hangoztatja, hogy a vallási életnek alapja nem a hitbeli meggyőződés, hanem a tapasztalatból jónak ismert, az emberiség tekintélyes részének szívzükségletéből eredt s egyedüli indokolást abban bíró vallási gyakorlat.

De hogy a hívő lélek a modernizmus e mérges tana ellen védve legyen, erre még nem elég csak az, hogy a hitről alapos ismerete legyen, hanem ehhez még feltétlenül szükséges 2- o d s z o r, h o g y l e g y e n g y a k o r l a t i h i t e, azaz az élet fázisaiban megnyilvánuló hite, vagyis legyen hit szerint való élete. Erre pedig ismét a lelkipásztoroknak kell kioktatnia híveit.

Azonban, az ezen irányban célt akarunk érni, mindenekelőtt magunkat kell képeznünk, mert n e m o d a t, q u o d n o n h a b e t, amit nem tudunk, abban tanítók nem lehetünk. Régi tapasztalati igazság, hogy a hit szerint való élet a világ legnagyobb művészet. Mint élet táplálékot, mint művészet gyakorlatot kíván. Megszűnik az élet táplálék nélkül, kialszik a tűz, ha nem élesztik. Így az emberi lélekbe átvitt hit is meggyengül, lassanként kialszik, ha nem tápláljuk, nem élesztjük. Szükséges tehát, hogy midőn saját hitéletünköt tápláljuk, akkor ezen táplálékra: az imádság, gyónás, gyakori, mindennapi szent áldozásra intünk, tanítsuk, lelkesítsük híveinket is, mert ezáltal az isteni erősség oly vértjelel övezzük fel őket, melyen a modernizmus eszabingerei át nem hatolnak.

A szentségi Jezus körébe kell vonnunk híveinket, hogy itt nyilatkozzék meg az élő hit, mert ha ezt nem tesszük, pogánnyá lesz a szív, elfásul, kihül belőle az isteni szeretet melege. Ez pedig ha beáll, a lélek is önkényen a modern pogányság karjaiba veti magát. Ezért mondja maga az istentelen Rousseau: „T a r t s d ü g y l e l k e d e t, h o g y k i v á n n a i a k e l l j e n I s t e n l é t é t é s s o h a s e m f o g s z k é t e l k e d n i a f ö l l ö t t, h o g y v a n I s t e n”.

Gyakorlati hitélethez kell szoktatnunk híveinket, mert e nélkül elhomályosul, lassankint elmosódik a vallási ismeret és a lélek a hitbédagság rideg mezejére téved, a honnan könnyen a hitetlenség vészes örvényébe esik. „G y a k o r l a t t e s z i a m e s t e r t”. Tehát a hit is gyakorlat által lesz életeleme a léleknek.

A modernizmus veszélyei ellen kiváló védelmi eszköz az, ha a lelkipásztor a templomban minél gyakrabban rámutat arra, hogy a materializmus, az anyagiakban való elmerülés hitetlenségre vezet az embert. Oktassuk ki tehát híveinket 3- s z o r a h i t e t l e n s é g v e s z e d e l m é r ő l. Miért? Mert ez földhöz köti a lelket s így az ember testestől,

lelkéstől beleveti magát a világba. Földies érzület kezdi vezetni; kényelemelvezet megszerzéseért küzd, fárad és a vallást, mely ebben őt akadályozza, lassankint megveti, attól irtózik. Igen, mert Szent Pál apostol tanítása szerint: „A t e s t i e m b e r n e m f o g j a f e l a z t, a m i a z I s t e n L e l k e i”. (Kor. I. 2. 14.) Így lesz a hívő lelekből a mai kor modern embere, ki nem tudja értékelni a szellemi javakat. De hiába is várjuk ezt tőle, mert a kit a szíve a földhöz vonz, az nem szeret az égre tekinteni, az a földön keresi Istenét, de mivel nem találja, a modern hitetlenség rabszolgája lesz.

S valjon leg hamarabb és legkönnyebben kikkel történt ez meg?

A félműveltséggel bíró emberekkel, kiknek lelkét bizonyos büszkeség, gőg uralja. Ezen félműveltek, mivel nagyobb ismeretkörüket van, mivel több értelmi fejlettséggel bírnak, mint a közönséges emberek: vallási dolgokban is különböznek akarnak lenni a közönséges embereknél, más állapponra kívánnak helyezkedni. Ezek ugyanis olvassák a hitetlenséget terjesztő vallástalan könyveket, majmolják az istentagadó nagy urakat. Ezek behatása alatt kezdenek kétkedni vallásunk igazságaiban.

Ma egyiket, holnap a másikat dobják el, és ha van egy kis örököl, vagy éppen nem tisztességes úton szerzett kedvező anyagi helyzetük, hitetlenségüknek ezen vakmerő szavakban adnak kifejezést: N e m s z o r u l o k a z I s t e n r e.

Az így gondolkozó félműveltekre, mint a nép megmetélezőire, különös gondot kell fordítanunk és a templomban meg kell mondanunk nekik, hogy a hit, a vallás éppen oly elvető eleme az ember lelkének, mint a víz és a levegő a testnek. Kényelmes étkezés, öltözködesben különbözhetnek, eltérhetnek a közönséges néptől, de hitben, vallásban nem. Mert valamint meghal, elpusztul, aki a tiszta levegőt, vizet megveti csak azért, mert a közönséges ember is azt használja: úgy a lelki halál veszedelmének teszi ki magát az, ki az isteni hit igazságait a modern kor eszmeivel akarja pótolni.

Az ilyenek lelki világára lassanként a hitetlenség sötétsége száll alá, mert értelmi képességüket elfordítják a természetfölötti igazságok fényétől. Ennek következtében beáll a lelki vak-ság éppen úgy, miként beáll a fizikai vak-ság, ha a szem hosszabb időig minden világosságtól megfosztva sötétben tartatik.

(Folyt. köv.)

Hol vannak kath. vezető férfaink?

Az a mozgalom, mely a Kath. Népszövetség égisze alatt alig pár éve indult meg, örvendetesen halad előre. A népszövetség szep-tőlten lobogóját már mindenfelé bontogatták: városokban és falvakban egyaránt. A nemzetet boldogító, szent vallásunkat védelmező eszméket terjesztik mindazok, kik ezen eszméknek igazságától át vannak hatva úgy az intelligens, mint az egyszerű nép, úgy a falusi, mint a városi polgárság körében.

Jól is van ez így. Hiszen már régen fel kellett volna ébredni téveltségünkben, mert elérkezett a tizenkettedik óra. Rég meg kellett volna látnunk azt a nagy veszedelmet, amely hitünket, egyházunkat, hazánkat fenyegeti. Ha korábban ébredtünk volna fel, talán nagyobb eredményekre mutathatnánk. Talán nem kellett volna megérnünk azt, hogy kath. pénza alapított egyetemünkön a keresztet sutba dobják, nem, hogy az Istent és hazát megtagadó szociáldemokrácia szent jelvényünket meggyalázza.

H I R E K.

De jó, hogy habár későn is, felébredtünk. Szorgos munkával, erős elhatározással, közös tevékenységgel a mulasztást pótolhatjuk. Csak az szükséges, hogy csatasorba álljon most mindenki, eszméknek harcosa legyen gazdag és szegény, új és egyszerű ember egyaránt. Hitvallást kell most tennie mindenkinek, színt kell vallania, hogy szereti-e egyházát, szereti-e hazáját.

Mert mi a kath. népszövetség célja? Rövid a felelet. Nem egyéb, mint szent vallásunknak, a kereszténységnek a megvédelmezése, amelyért a mártiroknak, vertanúknak ezrei, nemzetünknek kiváló férfiai, hősei vértettek el. A kereszténységnek a megvédelmezése pedig magában hordja a másik nagy célt: a haza felvirágoztatását, boldoggá tételét. Mert mint a multban a keresztény vallás tette nagyga, hatalmassá, boldoggá e hazát, úgy jövőben is csak a kereszt jegyében, a Szűz Máriás zászlóval a kezünkben győzhetünk.

Hala Istennek, már hajnalodik, kezdünk ébredni.

A jőző népet átérzi a népszövetségnek a fontosságát, megérti nagy előnyeiket kellő magyarázat és folytonos ébrentartás mellett sorakozik is a kibontott zászló alá. Az intelligens elem egy része azonban úgy a falukon, mint a városokban még alszik. Pedig nekik kellene elsősorban ébredni, nekik kellene a tettek mezejére kilépni, hogy példát mutassanak az alóbbi néposztálynak. Falukon a jegyző, a bíró, a községi előjáróság sokat tehetnek a népszövetség érdekében, ha gerinces emberek volnának, ha meggyőződésüket nem rejtenék a véka alá.

Városokon pedig a főgondnokoknak, egyháztanácsosoknak, akik rendszerint a társadalomban is előkelő állást töltenek be, vezető szerepet visznek, első sorban kellene küzdeniök a népszövetség érdekében. Így kellene ennek lennie, de sajnos, kevés helyt van így. Vezető férfaink, hivatalnokaink a népszövetség eszébe még nem éltek bele magukat.

Papok, tanárok, tanítók még nem vihetik diadalra a népszövetség hófehér zászlóját, ha az intelligencia súlyával, példaadásával nem siet segítségüket nyújtani.

Más vallású testvéreinknél előkelő állást betöltő világi férfiak állanak a vallásos egyetek élén. Nem régen egy főispáni beiktató alkalmával a beiktatott új főispán nyíltan bevallotta, hogy ő vallásos szellemű férfi, több ref. egyetnek tagja, amelyekért áldozatokat is hoz. A mi kath. intelligenciáknak, vezető férfiainknak is úgy kell tenniök. Lépjenek sorompóba a népszövetség érdekében, vallják meg hitüket, meggyőződésüket, mert Jézus Krisztus mondotta: „Aki megvall engemet az emberek előtt, én is megvallom őt a mennyei Atya előtt.”

Az Istentől adott talentumokat ne rejtjük el, hanem kamatoztassuk hitünk, vallásunk s a népszövetség érdekében. Alljunk mindnyájan ki a küzdő tere, mert verba movent, exempla trahunt.

Ha vezető, tehetős kath. férfaink is megértik a hívó szót és követni fogják, akkor a népszövetség virágozni fog s nyomában üdv és áldás fakad a hazára.

Bíró Lajos.

**Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tolla és pénzünkkel az egyháztegyenk érdekeit szolgáló ezen egyet-
len lapunkat.**

— **Személyzetiek.** A m. kir. pénzügyminiszter úr bemutatása alapján, Püspök úr önmegmáltósága Székely Karoly verespataki plébánost, a zalatnai kincstári plébániára helyezte át: az ekképen megüresedett verespataki plébániára Dénes Béla bordosi lelkész nevezte ki. Bordosra pedig Szabó Dénes sósmezői lelkész helyezte át.

— **Püspök atyánk budapesti útjáról** péntek éjjelen, e hó 5-én érkezett vissza székhelyére. Egy heti távolléteben is az egész időt állandó munkában töltötte. A püspöki tanácskozások után elnököt a Regnum Marianum évi közgyűlésén, melyet az egyesület központi házában tartottak meg. A közgyűlés kimagasló pontja Izsóf Alajos titkári jelentése volt, mely rövid és jellemző vonásokban esetele e kiváló egyesület lefolyt évi működését. Ennek sulypontja a székesfővárosi középiskolákba járó katolikus tanuló ifjuságnak céltudatos pasztorációja volt, a Mária Kongregációk keretén belül; a keresztény világnézet terjesztését és megerősítését az ifjú szívekben szorgalmazta az immár 20.000 példányban megjelenő Zászlóunk című ifjusági lap; az ország különböző részeiből, a szülők bizalma folytán odaküldött növendékek, számszerint 33-an, a gondos és önfeláldozó nevelés alatt álló internátusban részesültek katolikus nevelésben, ezek között, az alapítók nagylelkűsége folytán, többen élveztek teljes vagy részleges kedvezményt. A múlt évben tartott ifjusági előadás és hölgybizottság által rendezett hangverseny jövedelméből, az intézet kápolnájának kifestését határozták el. Ugy az egyetemi, mint a középiskolai Kongregációknak javarésze, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe alkalmából, a szentségekhez járult.

— **Egy kis statisztika.** Gimnáziumaink első félévi jelentéseiből, sikerült a következő adatokat meg tudnunk: A tanulók öszes létszáma volt: 2197. — A brassói főgimnázium 284 tanulója közül 8 tiszta jeles, 88 elégtelen, a többi pedig kielégítő osztályzatot nyert; — a gyulafehérvári főgimnázium 337 tanulója közül 7 jeles, 87 elégtelen; — a közdi v. sárhelyi főgimnázium 277 tanulója közül 9 jeles, 76 elégtelen; — a kolozsvári főgimnázium 391 tanulója közül 13 jeles, 115 elégtelen; — a marosvásárhelyi főgimnázium 305 tanulója közül 9 jeles, 79 elégtelen; — a siksomlyói főgimnázium 305 tanulója közül 24 jeles, s 78 elégtelen; — a székelyudvarhelyi főgimnázium 298 tanulója közül 19 jeles és 80 elégtelen osztályzatot kapott. Súlyosabb jellegű fegyelmi esetek nem fordultak elő. Halálet volt 4. Az egészségi állapot a félév második felében általában kielégítő volt.

— **Családi ünnep Zavaron.** Február hó 4-én, a szépen díszített zavari házi kápolna, lélekemelő ünnepélynek volt színhelye. Püspök urunk bátyjának, György grófnak, két legkisebb fia: László és Pál az első szent áldozáshoz járult, Karoly pedig a bérmálás szentségében részesült nagybátyjok, kegyelmes atyánk kezéből. A nagy hózivatar és az ezt követő árviz dacára, a család több tagja sietett az ünnepélyen résztvenni s jelenlétével a családfőt, aki szerencsésen esés következtében karját törte, de már hala Istennek, javulás útján van, megvizsgáltani.

— **Esküvő.** Dr. Horváth Jenő kir. törvényszéki jegyző, Horváth Mihály postafőnök fia és Krzyzewsky Irma, lovag Krzyzewsky Géza, m. kir. adótárnok leánya, folyó hó 8-án délelőtt 11 órakor esküdtek egymásnak

örök hűséget, a helybeli irgalmas nővérek templomában. Isten áldását kérjük e szép frigyre, mely két jó katolikus család hitbuzgó ifjú sarját, a házassági szent kötelék által összefűzte.

— **A jó Lollok bácsiról** egy huroc kispap imígyen árulkodik a spiritualisnál: a jó Lollok bácsi minden szerdán délután 5—6-ig, mint ő nevezi „egyszerű, bizalmas konferenciákat” tart. Nagy örömmel hallgatjuk! Az öreg bácsi mosolygó képe, élénksége a beszédben, mindnyájunkat leköt s a nagy figyelem között az igazságok szívünkhez fűköznek. . . U. i. Zomora kanonok úr igen ügyes, rövid s mégis bőrtárgyú beszédekert tart naponként 3/4 óraker.

— **Kütfntetés.** A hivatalos lap vasárnapi száma közli, hogy király Ó felsége Veres Jánost, az erd. róm. kath. státus radnóti uradalma gazdasági eselédjét sok évi hű szolgálataért az ezüst érdemkereszttel tüntette ki.

— **Püspöki körlevél.** Püspök urunk önmegmáltósága most adta ki ezévi II. számú körlevélét, melyben közli a Szentszéknék feleletét néhány liturgikus kérdésekre nézve, továbbá elrendeli, hogy a lelkészek a korpótlék ügyében február végéig bizonyos kimutatást terjeszzenek be; intézkedik a tábóri püspökök joghátsága alá tartozó jegyesek házassága ügyében; továbbá jelzi azt is, hogy a kongrua kiegészítés és paptized kárpótlás nem esik illeteki egyenértéki adó alá. Közli még a tanuló ifjuság kedvezményes vasuti utazására vonatkozó miniszteri rendeletet, úgyszintén a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter intézkedését a tanulók erkölcsi és testi neveléséről.

— **Zsinatvizsga.** A tavaszi zsinatvizsgát május hó 11-én és 12-én, az őszit pedig szeptember hó 21-én és 22-én tartják meg.

— **Köszönet.** A nyilvánosság terén mondok háts köszönetet Biharmegye riényi lakos özv. Szabó Sándorné szül. Konezvald Rozália úrnöknek azon nemes adományáért, melyben az offenbányai róm. kath. templomot részesítette akkor, a midőn szép összeget kitévő költségen Tirolból egy művészi kivitelű Szt. Antal melkoltárt gyertyatartókkal elátva hozatott. Valamint offenbányai lakos Göndör Gusztáv és neje Szabó Mária úrnöknek, kik a jelzett oltárt szép terítökkel és gyertyakkal látták el. Ugy ezen, mint más adományait szebben s jobban meg nem köszönhetem, mint azzal: hogy az Isten fizesse meg nekik. Szekeres János lelkész.

— **A kath. népszövetség megalakulása** Fogarson. Folyó hó 2-án Simon Jenő szentferenczerendi zárdai-főnök lelkes fáradozásával és az ő előkötete alatt, ez idő szerint 54 taggal, a kath. népszövetség Fogaroson is megalakult. A szép számban és az előkelő osztályból is résztvett tagok általános elismeréssel fogadták a közszeretben álló lelkipásztor magas szárnyalású és az ervek özönével teljes, hatásos, szép megnyitó beszédét. Egyhangulag helyi igazgatóul a tevékeny Gábor Mihály szentferenczerendi vikárius, csoportvezetökké Borsai Rezső várm. irodaigazgató és Grinbesán György háztulajdonos, nagyiparos lettek megválasztva. A jelenlévők közt volt látható: Maksz Tivadar nyug. es. és kir. őrnagy, az egyház érdemes gondnoka, Zankó Emil kir. főerdész, Dr. Dániel Ödön ny. kórházi főorvos, városi orvos, Gombos Gyula kir. ménesuradalmi intéző, Vodrácska Vencel kir. főgimnáziumi tanár, Novák Janos kereskedő, Heller Frigyes érdemekben megöszült kelbi tanító és Czinege Imre vállalkozó is. Az országos érvényvel jóváhagyott alapszabályt az ad hoc jegyzővé megválasztott Borsai Rezső olvasta fel és ismertette, melyet helyeslöleg tudomásul vettek. A gyűlés elnöksége fel-

pensatio volt ez in mixta, mert ez csak később adódott ki, akkor t. i., amikor az a katolikus felekezet esküvelis megerősített kötelezvényét (juratis litteris) adott ki arról, hogy mindkét nemű ivadék katolikus lesz. Az erdélyi püspök tehát a vegyes vallású házasságra szóló engedélyt mint királyi biztoss adta ki s épen ezért respektálták a protestánsok, mert a püspökkel, mint olyannal ökö könnyen és szívesen ellenkeztek volna, de a királyi biztossal ellenkezni nem mertek. Különvaló dolog volt azután a dispensatio in mixta. Látnivaló továbbá, hogy az eskü alatt adott kötelezvény által a dolgok a püspökök a közönséges erdélyi jog teréről (sexus sexum sequitur) a magánjog, sőt a büntetőjog terére tereltek át. Akkoriban ugyanis alig lett volna tanácsos egy esküvel megpecsételt szerződést vakmerően megszegni. Hogy Erdély már akkor külön jogterület volt quoad mixta matrimonium, az is mutatja, hogy az erdélyiekre vonatkozó királyi rendelet 1751-ben kelt, míg a magyarhoni hasonló ügyekben kelt királyi rendeletek 1749. és 1756. évekből valók és lényegileg is eltérők az erdélyitől. Az 1751. évtől 1781. évig eltelt harminc év állandó praxisa szinte köztudattá érlelte meg Erdélyben azt a tényt, hogy vegyes (kath. és akath.) házasságot csakis katolikus pap előtt lehet kötni. Beszédés bizonyítéka ennek az erdélyi Consistoriumnak 1782. december hó 11. napjáról kelt érdekes emlékirata.

II. Józsefnek 1781. okt. 25. én kelt türelmi Rendelete ugyanis a többi közt az u. n. reverzálisok vételét is megtiltotta. A protestáns pástörök ezt arra magyarázták, hogy ezentúl ökö hiveiket a katolikus vallású hivekkel is érvényesen és törvényesen megeskethetik annál inkább, mert szerintük a tridentit zsinat és hát a Tametsi dekretum is, Erdélyben forma szerint kihirdetve nem volt. Eskettek hát susque-deque.

Igy történt, hogy 1782. dec. 11-én kelt jogi véleményében felsőbb helyről jött felhívás követezésében az erdélyi püspöki szentszék érvényesen nék vélemezett olyan vegyes házasságot, amely az unitárius pap előtt kötöttet. Véleményét így okolta meg: Minister Unitarius, etsi dubio baptisatus, tum publico suorum, imo omnium heterodoxorum errore, quam lege ipsa patria (erdélyi törvény) pro vero auditorum suorum pastore habetur, qui iis sectae hujus Sacramenta aliaque munia ecclesiastica (quale est etiam assistere matrimonio in ratione contractus pure civilis, ad quod nullus Ordo, imo nec baptismus absolute necessarius est, cum solum testem agat, nec, in sensu catholico, nisi clandestinum matrimonium conciliet) administrare et possit et debeat. Itaque ex lege (patria, civilis) acta ejus pro utroque foro valida censenda sunt, cumque ex ipso tridentino sufficiat ad valorem matrimonii assistentia alterutrius contrahentium parochi: necessarie dicere debemus, matrimonium Agnetis catholicae cum Unitario, assistente Ministro Unitario, esse gravissime illicitum, ex hoc capite tamen et propter impedimentum clandestinitatis nullum dici non posse.

Ime: az erdélyi püspöki szentszék mint pro suo territorio illetékes bíróság már anno 1781. a tridentit zsinat mértékével kutatja a kötelek érvényét és most fedezi fel a Huszár Elemér éles elméje, hogy 60 évvel később Kovács Miklós azért ír stb., mert a tridentit zsinat Erdélyben kihirdetve nem lévén, abból zavarok támadtak.

Nem ebből támadtak zavarok, mert a Tametsi ratione legis us receptae,

itt Erdélyben a hierarchiai rend restitálása óta épen úgy érvényes volt mint odakint Magyarországon. Meg aztán az is látnivaló ebből, hogy az erdélyi püsp. szentszék már akkor is hivatalosa magaslátan állott s jól tudta, hogy tiszte szerint a kötelek érvénye mellett kell állást foglalnia mindaddig, míg az ellenkező világosan bizonyítva nincs; nagy önteltség kell hát ahhoz, hogy csak amúgy hetykén odavágtak szóval bigamia-szerzéssel vádolják meg holmi ifjabb óriások.

De bár a prot. pap előtt létesült házassági kötelek érvényes voltát véleményezte is az erdélyi Consistorium, — ugyanazon iratában erélyes kormányintézkedéseket sürget s a protestáns papoknak a vegyes párok esketésétől való szigorú eltiltását követeli, mert amint írja: a II. József-fele türelmi rendelet csak vallásuk szabad gyakorlatát biztosította a protestánsoknak, de már arra nem jogosítja fel öket, hogy a katolikus plébánosok jurisdictióját usurpálják. Mivel továbbá a hosszú gyakorlat által a köztudatba ment át az, hogy vegyes házasság csak a kath. pap előtt köthető, ha a protestáns pástörököt a vegyes párok copulatiojától el nem tiltják, akkor a kath. hivek fegyelme teljesen szétzülük stb.

Hát a tiltó kormányrendeletekből Erdélyre nézve nem lett semmi; viszont az apostoli Szentszék sem akart eltérni akkor még attól az álláspontjától, amit ismétellen kifejezett a hazai püspökökhöz küldött határozataiban: mixta conjugatio a m p a r o c h o e a t h o l i c o contracta, absque alio dirimente impedimento valido, dignoscuntur.¹⁾

Az erdélyi egyház tehát nem találván a kormány részéről támogatást, a saját autonom jogkörén belül, amelyet neki a hazai (erdélyi) törvények biztosítottak, úgy védte meg a maga fegyelmét, hogy a római álláspontot ezután szigorúan alkalmazta minden vegyes házasságra, s ha nem kath. pap előtt kötötték meg, semmisnek tekintette. Ebben segítségére volt a hazai (erdélyi) jog, mely a négy recepta religio házasságkötési fegyelmét a teljes viszonyosság alapján álló dolgoknak deklarálta. Megeshetett így, hogy ugyanazt a házasságot, melyet a protestáns papi szék érvényesen nék ítélt, a kath. felre nézve a kath. Consistorium semmisnek ítélt.

A házasulandó feleknek s ezek szülőinek érdeke lévén, hogy a kötetendő házasság mindenképp érvényes legyen, ez, s a kath. felek hithűsége a maga fegyelmének fenntartásában jobban segítette az egyházat itt Erdélyben, mint a közhatalom nyomása.

Hiszen megkapták odakint Magyarországon az 1790/1. évi XXVI. törvényt, amely kimondja, hogy vegyes házasságot csak a kath. parochus előtt szabad kötni; de a törvényes kényszer is megkapják, hogy a kath. papnak muszáj közülni, akár van reverzális, akár nincs és azt a törvényes korlátozást is, amely a reverzálisok vételét kizárta s a papot a saját egyháza parancsából kifolyó követelmény ellenkezésbe hozta. Hát biz' ebben nem sok köszönet volt; ez a törvény szülte az ötvenesztendő hájszát és eredményezte végül a Lambruschini-féle Instructiót, amely már nem is 50%-ra való kiegyezés, de — pro praxi — a régi egyházi fegyelem feladása.

Kovács Miklós eljárását tehát csak úgy lehet jól megérteni és igazságosan értékelni, ha tudjuk, hogy az 1790/1. évi 26. törvény, amely Magyarországon a bajokat okozta s amely a magyar püspöki kart a Lonovics ablegálására

1) S. Congr. Conc. ad Epp. Rosnav. 20. VIII. 1780. ac ad Epp. Seep. similer 1781.

készítette, Erdélyben soha érvényben nem volt s ott a papságot nem molesztálták semmi fiscalis actióval stb. Erdély akkor úgy a vegyes házasságkötési jog, mint a vegyes házasságok körül való bíraskodás tekintetében egészen különálló jogterület volt s ez utóbbi tekintetben az is maradt 1895. okt. 1. napjáig. Az, hogy a megye a kalocsai érsek suffragán meggyéje, ezen a téren (t. i. a vegyes házassági jog terén) önmagában döntő körülmény nem lehet.

Való igaz, hogy Kovács Miklós is részt vett a magyar püspökök ama tárgyalásaiban, melyek Lonovics misszióját megelőzték, de ebből a tényből szintén nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a külön jogterület tényleges állapotát ezzel föladta volna. Ő akkor csak azt tette, amit mi erdélyiek most is teszünk, amikor azt mondjuk: ha tudnak odakint Magyarországon jobb és teljesebb hatáskörü autonómiát szervezni, mint a miénk, akkor abba mi is belemegyünk, de ha nem tudnak, akkor mi megmaradunk ennél, mert jobb a bizonyos valami, mint a bizonytalan semmi. Kovács Miklós azt kérte: eszközöljék ki Rómában, hogy formális, írott garanciák nélkül is meglehesen esketni vegyes párokat a templomban; inkább engedjünk itt, de a protestáns pap elé semmiképp se eresszük a hiveinket. Nam et catelli comedunt de micis puerorum...¹⁾ A kananeai szegény asszonynak ezt az argumentumát praktizálták itt Erdélyben, ha az akatholikus felet is áldásban részesítették, hogy megizelven az atyai ház asztalának morzsáit, visszakivánczoztak az édes anya karjaiba.

(Folyt. köv.)

CSARNOK.

Oláhláposbányai róm. kath. egyházközség története.

(Folytatás.)

1819-ik illetve 1820 ik évtől ezen egyszerű semmi építési stíllel nem bír, szűk templomban hódol Istenének fáradságos munkája után a szegény bányász nép mai napig „inter innumeras e Festorum, Consvetudinum et Ritus diversitate profluentes difficultates.“

1820-ban a templom, amit a görög kath. kezdtek építeni saját rítusuk szerint, amit bizonyít a szentély belső részén levő parkányzat is, az ikonostazion számára, — a magas kincstár 1024 frt. segítségével elkészült s a gör. kath. lelkész Kerebesz János által megáldatván, szt. Mihály és Gábor főangyalok tiszteletére a róm. kath. és gör. katolikusok közös szolgálati helye lett, aminek nagyobb bizonyosságául a Sanctuarium homlokzatára következő felirat tételt:

Post ab IV M prloris In Cines hae C
eCCLESia LaTIno ac graeco rItVI ereCta est.
1820. okt. 15.

Amint már említettük, a templom a lehető legprimitívabb alakban épült, az itt előforduló sziklás kőből építve, mivel épületkö egyáltalában itt nem fordul elő. Zsindéllyel födve s egy kis fatoronnyal elátva, melyben két harang szava szót a hivekhez; a nagyobb egy mázsás, a kisebb 50 font súlyú, melyeket Rudnay Sándor erdélyi püspök 1819. július 4-én szentelt fel. Az első a Szentháromság, a második a Boldogság Szűz tiszteletére. A harangok a templom kórusából húzatnak mai napig.

A templom belső berendezését azon pri-

1) Matth. 15, 27.

mitív felszerelések képezték, melyeket a lelkészek különféle úton-módon és a kegyuraság hozzájárulásával szerezhettek be. Különben négyzsögletű lapos kővel van kirakva, a kőrus két pilléren nyugszik a már említett 5 változatú orgonával ellátva.

Az oltár és rajta a Szentháromság képe a kapnikbányai alesperes által szenteltettek fel. Minden szükséges tárggyal ellátva. — A hat gyertyatartó közül 2 drb. réz máig megvan. A főoltár körül van, a tabernákulumban a monstrancián és ciboriumon kívül a gör. kath. részére való viaticum is őriztetett. Ma már ez nem őriztetik itt.

Az öröklámpát a templom szegénysége miatt csak a nagyobb ünnepeken gyújtották meg „propter tenuem dotem.”

Szentképekkel meglehetősen el volt látva, ami könnyen elhíhető, mert a gr. cath. hívők buzgósa is gondoskodott, hogy az ő rítusuk szerint festett szentek képei is meglehetősen számban szerepeljenek. A templom üllőpadjai egyesek bőkezűségét dicsérik. A templom többi felszerelését — mert inkább leltárhoz tartoznak — s egyes jötevők neve se fűződik hozzá, úgy hiszem, felesleges említenem.

Ez rövid és homályos kepe a közös templomnak, illetve legrégebb története. Szébbet, s jobbat nem adhatok róla, mert, csak olyan lehet a kép, amilyen a valóság, legfeljebb azon hő kiánságomat jelentem ki, hogy: Istenem, Istenem! adj egy szébb templomot nekem!

Hogy idők folyamán, mily változáson megy keresztül, azt az egyes lelkészek működése tárgyalásánál említem meg, azt meg talán említenem se kell, hogy a kath. magyar hívők, már kezdettől fogva egy külön templom előnye után áhítottak mindenha. Oly általános és élénk az ez után való vágy: hogy egy külön álló rk. latin szertartású templom építése eszméjével, úgyszólván, Oláhláposbánya minden lelkésze foglalkozott. Hogy ez mai napig nem volt megvaló-

sítható, részint — amint láttuk — elemi csapásoknak, részint a bányauzem változó szerencséjének tudható be. Mert már sokszor meghúzták a lélekharangot Oláhláposbánya bányauzemei felett, hogy: „a kincstár itt folytonos veszteséggel küzd, tehát tovább nem tartja fenn”! A 60-as 70-es években volt a virágzás tetőpontján.

Ma már bérbe adná a kincstár itt minden bányaművét, ha évente egy korona bért fizetnének, s teljesítenék a község népe fenntartásával járó kötelességeket.

(Folyt. köv.)

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüstéremmel kitüntetve. : :

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el, p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú harang hangja egy más régebbi szerkezetű 460 kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyű, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelésre való átalakítását. — repedő harangoknak újraváló ontését vagy csekély felülüzítés mellett való becserlését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-árványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

Kitüntetve az 1907. évi Pécsi országos kiállítás alkalmával
: : az Országos Iparegyesületi nagy ezüstéremmel. : :
Alapított: 1873. Telefonszám: 424.

KRISZTIAN JÓZSEF és FIA

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz-
és fákllya raktára a pécsi Szekesegyház viasz-
gyertya szállító, PÉCSETT.

Főüzlet: Fióküllet:

SZIGETI ORSZÁG-ÚT 3. SZ. JÓKAI-TÉR 9. SZ.

Ajánlják a főtisztelendő papságnak
fűstmentes, szagmentes és nem cse-
pegő valódi méhviaszgyertyáit.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **re-
verendák és címádák, papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák:** casulák, pluvialek, velumok, bal-
dachinnok, minisztráns ruhák, zászlok, jobogók,
karingek, alhák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
közösséltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek —

Kossuth Ferencz levele!

Tek. Balázsovich Sándor gyógy-
szerész urnak Sepsiszentgyörgy.

„Csuzosbántalmaknál az „INDASZESZ” bedörzsölése jó hatásának mutatkozott. Kérem legyen szives nekem három üveggel küldeni.”

KOSSUTH FERENCZ.

Számos előkelőségek és orvosok igazolják, hogy a törvényesen védett székelyhavasi

INDASZESZ

gyógyfű sóborszesz

legjobb szernek bizonyult a test és izmok edzésére. Üdit és frissít. Megóvjaa a testet a hideg káros befolyásától, Massagehoz (gyuró-kenő-kura) fellejtette ajánlatos. Leghatásosabb szer esuz, köszvény, rheuma, fejfájás, nátha, influenza, tagszagatás és mindenemű meghűlésből eredő bajok ellen. A székelyhavasi „INDASZESZ” össze nem tévesztendő más sóborszesz készítményekkel, melyek egyszerű szeszkeverékek, holott az „INDASZESZ” székelyhavasi gyógyfüvek-ből előállított és hatásában felülmulhatatlan gyógyszer különlegesség.

Készíti Balázsovich Sándor gyógy-
szerész Sepsiszentgyörgy. A törvényesen védett székelyhavasi „INDASZESZ” kapható 2 és 1 koronás üvegekben az országban mindenütt.

LEGNAGYOBB-SZÜLLŐLTÁNYISKOLA
AZ ÁLLAMI FELÜGYELET MELETT LÉTESÜLT

MILLENNIUM

TELEP

NAGYÓSZ
TORONTÁL M.

TEREDELME 500 KAT. HOLD
KÉSZLET SOK MILLIO
ÁRJEGYZÉK INGYEN

NEM A
MILLENNIUMTELEPEN-VETTEM

MILLENNIUMTELEPEN-VETTEM

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvár

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gözmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és köcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

◆◆◆◆◆ **Allandó kiadványai:** ◆◆◆◆◆

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
◆◆◆◆◆ irodalmi heti közlöny. ◆◆◆◆◆

— Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában. —

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
◆◆◆◆◆ hetilap. ◆◆◆◆◆

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzeti alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Irta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitbizományok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozárok, ad personam, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestületek sekrestyeigazgatói számára.

Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Irta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.